

Επιδιώξεις της παιδαγωγικής διαδικασίας

Σκοποί

Θεματικές ενότητες

- Διαμόρφωση των σκοπών της αγωγής
- Ιστορική εξέλιξη των σκοπών της αγωγής
- Σύγχρονος προβληματισμός

Διαμόρφωση των σκοπών της αγωγής

- Η παιδαγωγική διαδικασία είναι πάντα προσανατολισμένη σε νόρμες.
- Οι νόρμες περιγράφουν μια ιδεατή κατάσταση που πρέπει να πραγματοποιηθεί.
- Οι νόρμες οριοθετούν γνωρίσματα και μορφές της συμπεριφοράς και της προσωπικότητας.

Διευκρίνιση όρων και εννοιών

Ανάλογα με το βαθμό γενίκευσης των επιδιώξεων της παιδαγωγικής διαδικασίας, χρησιμοποιούνται οι εξής όροι:

- ✓ Παιδαγωγικά ιδεώδη
- ✓ Γενικοί σκοποί
- ✓ Ειδικοί σκοποί
- ✓ Στόχοι μάθησης ή διδασκαλίας

Το επιστημονικό πρόβλημα...

Τίθεται με το εξής ερώτημα:

Υπάρχουν διαχρονικές, δηλαδή γενικής ισχύος νόρμες ή, εφόσον μεταβάλλονται, από ποιους παράγοντες εξαρτάται και επηρεάζεται η διαμόρφωση και η εξέλιξή τους;

Ιστορική εξέλιξη

Αρχαία Ελλάδα

- Καλός κ' αγαθός της Αθήνας.
 - Επιδιώκεται η διαμόρφωση του ενεργού πολίτη σε μια δημοκρατική πολιτεία.
- Στρατιωτικό ιδεώδες της Σπάρτης.
 - Επιδιώκεται η διαμόρφωση του πειθαρχημένου πολίτη που βρίσκεται σε διαρκή ετοιμότητα.

Τα παραπάνω ιδεώδη είναι εναρμονισμένα στα κοινωνικοπολιτικά συστήματα

Ιστορική εξέλιξη

Μεσαίωνα-Βυζάντιο

Επικρατεί ενιαίο παιδαγωγικό ιδεώδες

Σημείο αναφοράς της παιδαγωγικής διαδικασίας
είναι το «απόλυτο ον» – ο Θεός

Η επίγεια ζωή χάνει την σημασία της. Οι άνθρωποι
πιστεύουν στην απόλυτη αξία της μεταθανάτιας ζωής

Ο ασκητισμός είναι το αποδεκτό ιδεώδες.

Η φροντίδα του σώματος είναι αμαρτία

Ιστορική εξέλιξη

Αναγέννηση-Διαφωτισμός

Στο επίκεντρο τοποθετείται ο άνθρωπος, ως
αυθύπαρκτο άτομο

Πολύπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας

Στο Διαφωτισμό αποκτά ιδιαίτερη σημασία η νοητική σφαίρα

Η παροχή πολλών γνώσεων αποκτά μεγάλη σημασία εξαιτίας
της ταχείας ανάπτυξης της επιστήμης και της τεχνολογίας

Ιστορική εξέλιξη

...Μέχρι και τον 20ο αιώνα

Ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας

Συνεχίζει να έχει ιδιαίτερη σημασία η νοητική σφαίρα με την παροχή πολλών γνώσεων

Επικρίνεται η υπερτροφία της γνωστικής σφαίρας. Μετά από την εμπειρία των δύο πολέμων αμβλύνεται η εμπιστοσύνη στην επιστημονική γνώση και στα τεχνολογικά της επιτεύγματα

Επικρατεί πλουραλισμός σε αξίες και επομένως και στους σκοπούς της αγωγής και της εκπαίδευσης

Συμπέρασμα

Κάθε ιστορική περίοδος έχει το δικό της
παιδαγωγικό ιδεώδες και συνεπώς δεν υπάρχουν
διαχρονικά παιδαγωγικά ιδεώδη ή σκοποί της
αγωγής με διαχρονικό και απόλυτο κύρος

Συμπέρασμα

Τα παιδαγωγικά ιδεώδη και οι σκοποί της αγωγής μεταβάλλονται στις διάφορες ιστορικές περιόδους

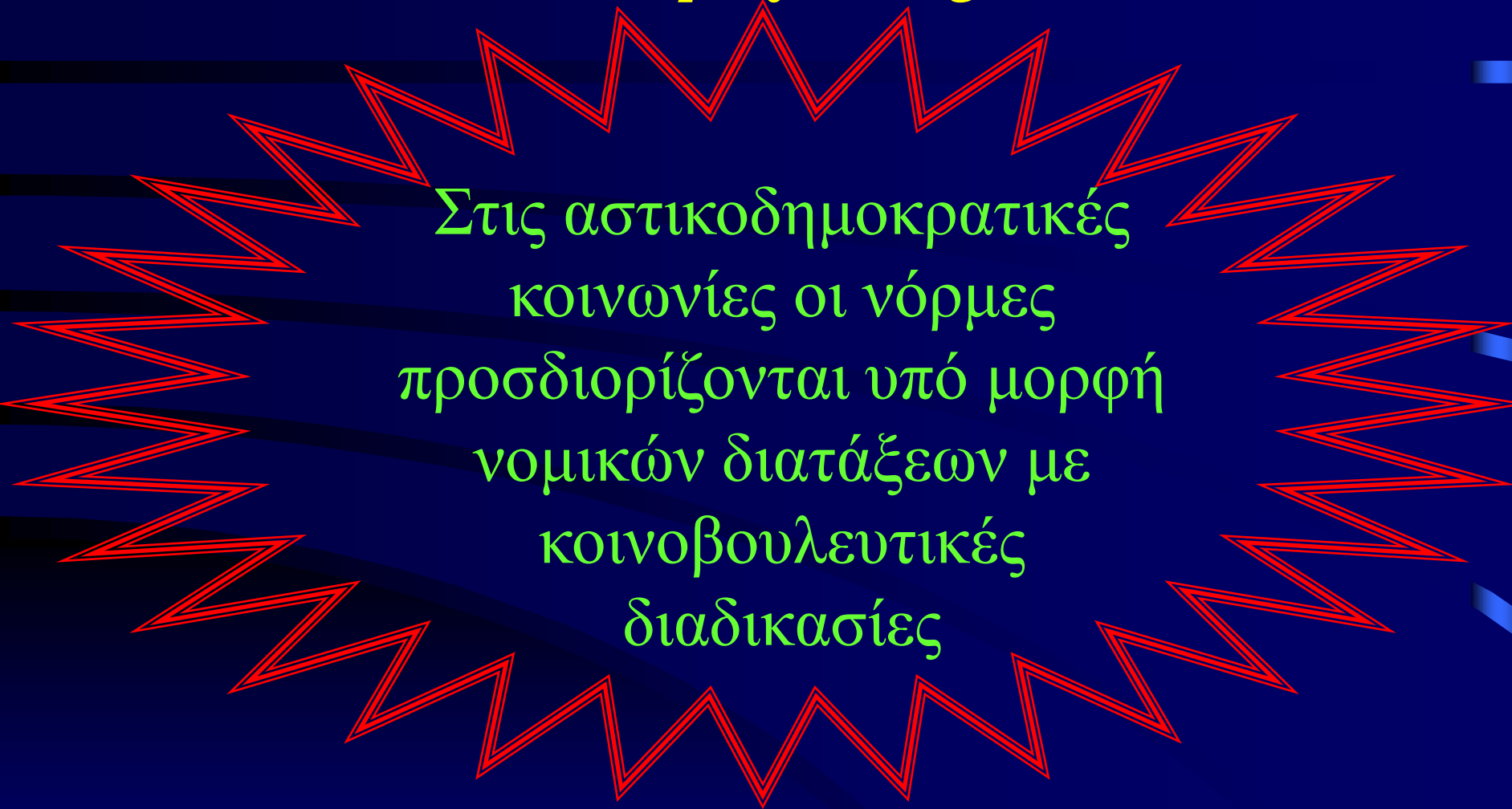
Παρατηρήσεις...

- Οι ομοιότητες της κάθε ιστορικής περιόδου αποτελούν το περίβλημα του ζητήματος...
- Κάθε κοινωνική τάξη ή λαός ανάλογα με την ιστορία του την παράδοσή του και τις επικρατούσες πολιτικές συνθήκες διαμορφώνει ένα μοναδικό σύνολο από νόρμες συμπεριφοράς.

Νόρμες...

- Μια ερμηνεία για το άτομο στη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο.
- Μια ερμηνεία για τις δυνατότητες και τις υποχρεώσεις της νέας γενιάς.
- Πρόβλεψη για την παραπέρα εξέλιξη του ατόμου και του κοινωνικοπολιτικού συστήματος.

Νόρμες...

Στις αστικοδημοκρατικές
κοινωνίες οι νόρμες
προσδιορίζονται υπό μορφή
νομικών διατάξεων με
κοινοβουλευτικές
διαδικασίες

Ερώτημα:

Ποια είναι η συμβολή της παιδαγωγικής επιστήμης στη διαμόρφωση νόρμας;

1η άποψη:

Οι νόρμες συμπεριφοράς και συνεπώς και οι σκοποί της αγωγής καθορίζονται από την ηθική, όπως την προσδιορίζει η «πρακτική φιλοσοφία»

Ερώτημα:

Ποια είναι η συμβολή της παιδαγωγικής επιστήμης στη διαμόρφωση νόρμας;

2η άποψη:

1. Η παιδαγωγική μπορεί να καθορίζει αυτοτελώς τους σκοπούς της αγωγής.
2. Από την ανάλυση της πραγματικότητας μπορούν να συναχθούν οι νόρμες για το πρακτέο

Γενικό συμπέρασμα...

Η επιστήμη δεν μπορεί να προσδιορίσει
κατά τρόπο συνειδησιακά δεσμευτικό
νόρμες συμπεριφοράς και επομένως
σκοπούς αγωγής

Γενικό συμπέρασμα...

Η επιστήμη περιγράφει, αναλύει, εξηγεί
και ερμηνεύει τα δεδομένα ενός τομέα
της πραγματικότητας, δεν έχει όμως
«κανονιστική αρμοδιότητα»

Αρμοδιότητες της Παιδαγωγικής επιστήμης

1. Μελετά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση των σκοπών της αγωγής.
2. Διερευνά την προέλευση και την ιστορική εξέλιξη των σκοπών της αγωγής.
3. Καθορίζει τις προϋποθέσεις για την πραγμάτωση των σκοπών.

Αρμοδιότητες της Παιδαγωγικής επιστήμης

4. Μελετά την εξάρτηση των σκοπών της αγωγής από συμφέροντα κοινωνικών τάξεων
5. Διατυπώνει γενικές αρχές για τον προσανατολισμό της παιδαγωγικής διαδικασίας και της παιδαγωγικής συμπεριφοράς

Παιδαγωγικά ιδεώδη που διαμορφώθηκαν στην ιστορία της αγωγής

1. Ατομικό ή ατομικιστικό
2. Κοινωνικό ή κοινωνιοκρατικό
3. Ανθρωπιστικό
4. Μεταφυσικό ή θρησκευτικό

Ατομικό ή ατομικιστικό ιδεώδες της αγωγής

1. Έχει στόχο την ανάπτυξη του ατόμου ανεξάρτητα από την κοινωνία ή ακόμα και ενάντια σε αυτήν.
2. Η αγωγή πρέπει να προφυλάσσει το άτομο από τις κακές επιδράσεις του περιβάλλοντος (Αρνητική αγωγή).
3. Η παιδαγωγική διαδικασία ακολουθεί τις φυσικές προδιαθέσεις του ατόμου.
4. Προσπάθειες εφαρμογής στις αρχές του 20ου αιώνα (Κίνημα μεταρρυθμιστικής αγωγής).

Κοινωνικό ή κοινωνιοκρατικό ιδεώδες της αγωγής

1. Επιδιώκει την πλήρη ένταξη του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο.
2. Η κοινωνική συνείδηση ελέγχει και κατευθύνει τη συμπεριφορά του ατόμου.
3. Πραγμάτωση των επιδιώξεων του ατόμου με αρμονική λειτουργία του μέσα στο κοινωνικό σύνολο.
4. Βασικός εκπρόσωπος είναι ο Durkheim.
5. Στηρίζεται στη μαρξιστική ιδεολογία.

Ανθρωπιστικό ιδεώδες της αγωγής

1. Ολόπλευρα αναπτυγμένη προσωπικότητα.
2. Αρμονικός συνδυασμός της ατομικότητας (έμφυτες προδιαθέσεις, της ολότητας (ψυχικές λειτουργίες) και της καθολικότητας (αφομοίωση των στοιχείων πολιτισμού).
3. Πραγματώνεται μέσα από πολιτιστικές και πνευματικές δραστηριότητες.
4. Η γλώσσα παίζει τον πρώτο ρόλο.
5. Βασικός ιδεολογικός εκπρόσωπος είναι ο Humboldt.
6. Προοδευτική μεταμόρφωση του ανθρώπου σε πνευματικό ον.

Μεταφυσικό ή θρησκευτικό ιδεώδες της αγωγής

1. Βασίζεται στη σχέση του ανθρώπου με ένα υπερβατικό ον.
2. Ο άνθρωπος ερμηνεύεται και καθορίζεται στο πλαίσιο καθολικής σχέσης και εξάρτησης με το Θεό.
3. Αυτό το ιδεώδες είναι έκδηλο στο χριστιανισμό.
4. Τελικός σκοπός της ανθρώπινης ζωής είναι η κοινωνία με το Θεό.
5. Πραγματώνεται κυρίως στα καθεδρικά σχολεία, στα κατηχητικά στα ιδιωτικά εκκλησιαστικά και τα δημόσια σχολεία.
6. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα βασίζεται στο «Ελληνοχριστιανικό ιδεώδες».

Συμπεράσματα

1. Δεν αποτελούν ζεύγη αντιθέσεων, αλλά το καθένα, φαινομενικά μόνο, αντίθετο σκέλος μιας ενότητας.
2. Στο πρώτο ζεύγος το ατομικό και κοινωνικό ιδεώδες. Η υπερβολική βαρύτητα του ενός παραποιεί την παιδαγωγική διαδικασία και αποτελεί κίνδυνο για το άτομο και το κοινωνικό σύνολο.

Συμπεράσματα

3. Ανθρωπιστικό και μεταφυσικό ιδεώδες:
συνύπαρξη αξιών που δεν συγκρούονται.
4. Και στον ανθρωπισμό υπάρχουν υπερβατικές
διαστάσεις.

Τι πρέπει να επιδιώκει η εκπαίδευση;

1. Να ενισχύει την αυτοτελή σκέψη και να δίνει κριτήρια προσανατολισμού.
2. Να δίνει ευκαιρίες στη νέα γενιά να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν την αξία των άλλων πολιτισμών, θρησκειών και τρόπων ζωής.

Απελευθέρωση από προκαταλήψεις

Τι πρέπει να επιδιώκει η εκπαίδευση;

1. Καλλιέργεια της κριτικής ικανότητας, μύηση των νέων σε τρόπους προσέγγισης της πραγματικότητας (διερευνητική μάθηση)
2. «Ανθρωπολογικός προβληματισμός». Σεβασμός της ανθρώπινης ελευθερία, αξιοπρέπειας.
3. Σεβασμός του περιβάλλοντος (οικολογική συνείδηση)
4. Κριτική σκέψη απέναντι στα τεχνολογικά επιτεύγματα

Τεχνολογική εξέλιξη

Τι πρέπει να επιδιώκει η εκπαίδευση;

1. Εμπειρίες συλλογικών διαδικασιών.
2. Επιχειρηματολογία.
3. Επιλογή και λήψη αποφάσεων.
4. Συμμετοχική εργασία.

Δημοκρατική και κοινωνική στάση

Γενικό συμπέρασμα

Η αγωγή και η εκπαίδευση πρέπει να εξοπλίζει τον άνθρωπο με αυτοτελή σκέψη και να τον μυήσει σε τρόπους προσέγγισης της φυσικής, ιστορικής, και κοινωνικής πραγματικότητας

Γενικό συμπέρασμα

Να καλλιεργήσει το σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και να καταστήσει ικανό τον άνθρωπο να προσανατολίζεται με ασφάλεια και να δρα δημιουργικά και δημοκρατικά μέσα στο κοινωνικό σύνολο